

Udkast

til

Lov om ændring af retsplejeloven

(Ændring af behandlingen af sager efter forældremyndighedsloven og tvangsfuldbyrdelse)

§ 1

I lov om rettens pleje, jf. lovbekendtgørelse nr. 910 af 27. september 2005, som bl.a. er ændret ved § 3 i lov nr. 525 af 24. juni 2005 og § 1 i lov nr. 554 af 24. juni 2005 og senest ved lov nr. 1399 af 21. december 2005, foretages følgende ændringer:

1. I § 327 stk. 1, nr. 1, ændres ”dog ikke til sagsøgeren i sager efter § 13 i lov om forældremyndighed og samvær” til: ”dog ikke til sagsøgeren i sager om ændring af en aftale eller dom efter forældremyndighedslovens § 14 eller § 17, stk. 2”
2. § 448, nr. 2 og 3, affattes således:
  - ”2) sager om forældremyndighed eller barnets bopæl,
  - 3) spørgsmål om samvær og anden kontakt i forbindelse med en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl,”
3. I § 448 a, stk. 1, ændres ”forældremyndighed” til: ”forældremyndighed eller barnets bopæl”
4. I § 448 c, stk. 1, ændres ”ægteskab eller forældremyndighed” til: ”ægteskab, forældremyndighed eller barnets bopæl”
5. I § 448 e ændres ”ægteskab eller forældremyndighed” til: ”ægteskab, forældremyndighed eller barnets bopæl”
6. § 450, stk. 2, ophæves. Stk. 3 bliver herefter stk. 2.
7. § 450 a ophæves og i stedet indsættes:

”§ 450 a. I sager, der er indbragt for retten efter forældremyndighedslovens § 37, kan retten udpege en børnesagkyndig til at deltage i forberedende møder. Retten kan med henblik på forlig anmode den børnesagkyndige om at afholde en samtale med parterne eller barnet samt om at indhente oplysninger, medmindre en part modsætter sig dette.

§ 450 b. Retten kan i sager om forældremyndighed eller barnets bopæl eller for at kunne afgøre et spørgsmål om samvær eller anden kontakt træffe bestemmelse om bevisførelse, herunder om at tilvejebringe børnesagkyndige erklæringer. Om nødvendigt kan retten pålægge en part at give møde og afgive forklaring efter samme regler, som gælder for vidner.

§ 450 c. Samtaler med børn efter forældremyndighedslovens § 31 foretages, uden at parterne er til stede, medmindre retten tillader det. Retten kan anmode en børnesagkyndig om at deltage i samtalen eller om at afholde samtalen alene. Inden sagen afgøres, skal parterne gøres bekendt med hovedindholdet af samtalen, medmindre afgørende hensyn til barnet taler herimod.

§ 450 d. Retten kan i særlige tilfælde udpege en advokat eller en anden person til at bistå barnet under en sag om forældremyndighed eller barnets bopæl. Den, der udpeges, har adgang til sagens akter og mulighed for at være til stede under retsmøder og under samtaler efter §§ 450 a og 450 c.”

8. § 451, 1. pkt., affattes således:

”Udgifter ved bevisførelse, til børnesagkyndig deltagelse i sagsforberedelsen og i samtaler med børn samt ved bistand til børn, jf. §§ 450 a – 450 d, afholdes af statskassen.”

9. I § 455, stk. 1, ændres ”Sag om ægteskab eller forældremyndighed” til: ”Sag om ægteskab, forældremyndighed eller barnets bopæl”.

10. § 478, stk. 1, nr. 3, affattes således:

”3) aftaler om forældremyndighed, der er anmeldt til eller godkendt af statsforvaltningen eller retten, afgørelser om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, der er truffet af statsforvaltningen, aftaler om barnets bopæl eller samvær, der er indgået under møder i statsforvaltningen, samt aftaler om barnets bopæl eller samvær, når det udtrykkeligt i aftalen er bestemt, at den kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse.”

11. I § 488, stk. 2, ændres ”eller den godkendte aftale” til: ”den anmeldte eller godkendte forældremyndighedsaftale eller aftalen om barnets bopæl eller samvær”

12. § 536 ophæves og i stedet indsættes:

”Kapitel 48 a. Særregler om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær

§ 536. Domme og kendelser om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær samt retsforlig, afgørelser og aftaler, der kan fuldbyrdes efter § 478, stk. 1, nr. 1-3, tvangsfuldbyrdes efter reglerne i § 537. Det samme gælder anmodninger om udlevering til forældremyndighedsindehaveren efter § 596, stk. 2.

§ 537. De i § 536 nævnte domme, kendelser, retsforlig, afgørelser, aftaler og anmodninger, kan fuldbyrdes ved anvendelse af tvangsbøder eller umiddelbar magt. Fogedretten er ikke bundet af rekvirentens anmodning ved valg af fuldbyrdelsesmåde. Samvær med andre end barnets forældre kan kun fuldbyrdes ved anvendelse af tvangsbøder.

Stk. 2. Fogedretten kan tilkalde en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser under sagen. I tvivlstilfælde kan fogedretten udsætte fuldbyrdelsen på indhentelse af en børnesagkyndig erklæring. Fogedretten kan efter omstændighederne give en kortere udsættelse af tidspunktet for barnets udlevering eller samværets udøvelse.

Stk. 3. Et barn, som er i stand til at danne sine egne meninger, skal have mulighed for at give udtryk for dem. I disse tilfælde skal der deltage en børnesagkyndig eller en repræsentant fra kommunen.

Stk. 4. Tvangsbøder fastsættes som daglige eller ugentlige bøder, der løber, indtil barnet udleveres. Ved fuldbyrdelsen af bestemmelser om udøvelse af samvær kan dog fastsættes en enkelt bøde, der forfalder, når en bestemmelse om udøvelse af samvær på et nærmere angivet tidspunkt ikke efterkommes.

Stk. 5. Skal der anvendes umiddelbar magt, skal der deltage en børnesagkyndig og en repræsentant fra kommunen til at varetage barnets interesser, medmindre der foreligger ganske særlige omstændigheder.

Stk. 6. Fuldbyrkelse kan ikke ske, hvis barnets sjælelige eller legemlige sundhed derved udsættes for alvorlig fare.”

13. I § 596, stk. 2, 2. pkt., ændres ”§ 536” til: ”§ 537”

§ 2

Loven træder i kraft den ...

§ 3

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

De foreslåede ændringer i retsplejeloven er en følge af og et supplement til regler i udvalgets udkast til forældremyndighedslov. De omhandler fem områder. Det væsentligste nye element er en styrkelse af barnets perspektiv. Det sker ved at der i byretternes sagsforberedelse gives mulighed for, at der kan medvirke en børnesagkyndig, jf. udkastets § 450 a, og at der i § 450 c foreslås en regel om mulighed for medvirken af børnesagkyndige under samtaler med barnet i retten i sager om forældremyndighed eller barnets bopæl. I § 450 d foreslås en ny regel om bistand til barnet retssagen. Reglerne om tvangsfuldbyrdelse foreslås udskilt til et nyt kapitel 48 a i retsplejeloven. Her foreslås det at indføje en regel i § 537, stk. 3, om inddragelse af barnet under tvangsfuldbyrdelsessagger og i § 537, stk. 5 foreslås en skærpelse af proceduren, hvis fuldbyrdelsen skal ske ved umiddelbar magtanvendelse, idet en børnesagkyndig og en repræsentant fra kommunen skal medvirke. Endelig foreslås en række konsekvensændringer som følge af, at der i forældremyndighedslov-udkastets § 17 findes en adgang til at træffe særskilte afgørelser om barnets bopæl.

Folketinget vedtog den 2. maj 2006 lovforslag nr. L 148 om Haagerbørnebeskyttelseskonventionen, der indeholder en række ændringer i retsplejelovens kapitel 42 "Sager om ægteskab og forældremyndighed". Navnlig foreslås en ny § 448 f om domstolenes internationale kompetence i sager om forældremyndighed og en ny § 448 g om rettens stedlige kompetence i sager om forældremyndighed. Gennemføres nærværende lovforslag, skal der foretages konsekvensændringer, idet disse foreslåede regler må udvides til at omfatte sager om barnets bopæl.

Til § 1

Til nr. 1 (§ 327)

Bestemmelsen er indføjet i retsplejeloven i 2005 og træder i kraft i den 1. januar 2007. Den omhandler adgangen til i forældremyndighedssager i første instans at meddele fri proces efter reglerne i § 325, når de økonomiske betingelser herfor er opfyldt. Den fri proces meddeles af retten, jf. § 327, stk. 4. Af § 328 fremgår, at det i almindelighed ikke kræves, at ansøgeren skønnes at have rimelig grund til at føre proces. Ifølge undtagelsen i nr. 1 skal der imidlertid være rimelige grund til at føre sag efter den gældende regel i forældremyndighedslovens § 13, dvs., om ændring af en dom eller en aftale om forældremyndighed. Som det fremgår af udkastet til forældremyndighedslovens § 14, omfatter denne regel nu også sager, der hidtil er behandlet efter § 12. Denne bestemmelse har omhandlet tilfælde, hvor en ugift far, der ikke har haft del i forældremyndigheden, efter en samlivsophævelse anmoder om at få denne. Det er derfor nødvendigt at begrænse undtagelsen i nr. 1 til tilfælde, hvor sagsøgeren anmoder om ændring af en aftale eller dom. Dermed er det fastslået, at de almindelige regler om fri proces også gælder, hvis en ugift far, der som følge af forældremyndighedslovudkastet § 7, stk. 2, aldrig har haft del i forældremyndigheden, som sagsøger anmoder om fri proces til en sag efter udkastets § 14.

Undtagelsen i § 327 om kravet om rimelig grund til at føre en sag om ændring af en aftale eller dom om forældremyndighed foreslås ligeledes at omfatte ændring af aftale eller dom om barnets bopæl, jf. forældremyndighedslovens § 17, stk. 2.

Til nr. 2-5 og 9 (§§ 448, nr. 2, 448, stk. 1, 448 c, 448 e og 455)

Ændringerne i lovens kapitel 42 om "sager om ægteskab og forældremyndighed" er en følge af, at der i fremtiden vil være særskilte sager om barnets bopæl, jf. forældremyndighedsudkastets § 17, hvorfor disse sager skal nævnes i bestemmelserne. De processuelle regler om forældremyndighedssager må derfor udvides til også at gælde bopælssager.

Til nr. 6 (§ 450, stk. 2)

Den nugældende § 450, stk. 2, foreslås ophævet og udskilt til en særskilt regel, jf. udkastets § 450 b og bemærkningerne til denne.

Til nr. 7 (§§ 450 a – 450 d)

Den nugældende § 450 a foreslås ophævet og i stedet foreslås indsat 4 nye bestemmelser i §§ 450 a – 450 d, hvor § 450 b omhandler bevisførelsen, jf. bemærkningerne til denne regel.

Til § 450 a

Reglen er ny.

Efter den 1. januar 2007 sker der, som omtalt i betænkningens afsnit 3.1., væsentlige ændringer i behandlingen af sager efter forældremyndighedsloven. Alle sager om forældremyndighed, barnets bopæl (efter udvalgets udkast til forældremyndighedslovens § 17) og samvær skal fremtidig begynde i statsforvaltningen, hvortil anmodninger skal indgives, jf. udkastets § 28, stk. 1. Ifølge stk. 2, og 3, vil parterne normalt blive indkaldt til et møde i statsforvaltningen med henblik på en drøftelse af sagen og af muligheden for at opnå enighed. Opnås ikke enighed, skal forældre og børn tilbydes børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, jf. § 29. Ifølge § 30 kan statsforvaltningen iværksætte børnesagkyndige undersøgelser, men hvis der er tvist mellem parterne, forudsætter det ifølge bemærkningerne til lovforslaget, at parterne er enige heri.

Opnås der ikke enighed om forældremyndigheden eller barnets bopæl, kan statsforvaltningen afslutte sagen og indbringe den for retten, jf. § 37, stk. 1. En part kan anmode om sagens afslutning og indbringelse for retten efter reglerne i § 37, stk. 2. Dette gælder, hvis der ikke er opnået enighed under vejledningsmødet, hvis en af parterne ikke ønsker børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling, hvis børnesagkyndig rådgivning eller konfliktmægling er afsluttet uden opnåelse af enighed, eller hvis initiativtageren har deltaget i et møde, men den anden part er udeblevet trods to indkaldelser.

Reglerne indebærer, at domstolene kan modtage sager, hvor parterne ikke har deltaget i forligsforhandlinger, eller hvor der ikke har været inddraget børnesagkyndige. Navnlig i disse særlige tilfælde kan der være behov for at styrke sagsforberedelsen i retten. Det vil være naturligt at indkalde til et forberedende møde, hvor også forældrene deltager sammen med deres advokater. Det foreslås derfor, at dommeren, vel navnlig dommeren i byretten, hvis denne efter de foreliggende oplysninger skønner det hensigtsmæssigt, kan anmode en børnesagkyndig om at deltage i et – eller måske flere – forberedende møder med henblik på at opnå et forlig mellem parterne. Det kan være hensigtsmæssigt, at de afgiver forklaringer under sagens forberedelse. Der henvises til udvalgets overvejelser i betænkningens afsnit 4.6 og 4.7.1. Det forudsættes, at den sagkyndige aktivt søger at reducere konflikten, herunder ved under forligsbestræbelserne at sætte fokus på barnets perspektiv. Retten kan anmode den sagkyndige om på egen hånd at tale med parterne eller barnet før det første retsmøde eller efterfølgende med henblik på et nyt forberedende møde. Den sagkyndige kan også anmodes om at indhente yderligere oplysninger, f.eks. fra skole, fritidshjem, børnehave eller lignende med henblik på et forlig. Parterne kan dog ifølge 2. pkt. modsætte sig, at den børnesagkyndige afholder særskilte møder med parterne og barnet samt på egen hånd indhenter oplysninger. Den sagkyndige kan, hvis forlig ikke opnås, foreslå, at der foretages en undersøgelse ved en anden sagkyndig med henblik på en erklæring, jf. § 450 b, der kan anvendes som bevis, når tvisten skal afgøres.

Reglen indebærer, at dommeren mere aktivt end i dag vil kunne søge at få parterne forligt for dermed at få sagen afsluttet til gavn for parterne på en enklere, hurtigere og mere fleksibel måde. Dommeren bliver ikke nødvendigvis inhabil til at dømme i sagen, selv om der er foretaget forligsmægling; dette må afgøres efter de almindelige regler herom.

Til § 450 b

Bestemmelsen omhandler bevisførelsen i sager om forældremyndighed, barnets bopæl og i samværsspørgsmål. Den er en så godt som uændret videreførelse af den gældende regel i § 450, stk. 2. I 1. pkt. fastslås, at sådanne sager er indispositive, idet det ikke er overladt til parterne at tilrettelægge sagbehandlingen ved deres påstande, anbringender og bevisførelse. Retten har et selvstændigt ansvar for, at sagen er tilstræk-

keligt oplyst, og som det fremgår af bestemmelsen, kan dette ske gennem indhentelse af en børnesagkyndig erklæring, f.eks. gennem en børnesagkyndig undersøgelse. Reglen er sprogligt forenklet, og det er ikke fundet nødvendigt at anføre, at retten kan træffe bestemmelse om afhøring af vidner. 2. pkt. om, at vidnetvang kan anvendes over for parter, der ikke møder frivilligt i retten, er en uændret videreførelse af det gældende 2. pkt. Der henvises endvidere til forældremyndighedslovudkastets § 31, hvorefter barnet skal inddrages under en sag om forældremyndighed, barnets bopæl eller samvær, så dets perspektiv og eventuelle synspunkter kan komme til udtryk. Dette kan ske ved samtaler med barnet, børnesagkyndige undersøgelser eller på anden måde, der belyser barnets perspektiv. Forpligtelsen til at inddrage barnet direkte gælder ikke, hvis det må antages at være til skade for barnet, eller hvis det må anses for unødvendigt efter sagens omstændigheder, f.eks. hvor barnets perspektiv er belyst under statsforvaltningens sagsbehandling.

Til § 450 c

Bestemmelsen omhandler dommeres samtaler med børn i sager om forældremyndighed, barnets bopæl eller samværsspørgsmål, hvor dette spørgsmål er inddraget under sagen. Der henvises til forældremyndighedslovsudkastets § 5, om at der i alle forhold vedrørende barnet skal tages hensyn til barnets egne synspunkter, og til samme udkasts § 31 hvor barnets perspektiv og eventuelle synspunkter altid skal inddrages samt til de specielle bemærkninger hertil samt til betænkningens afsnit, 4.6. særligt afsnit 4.6.5.2. Reglerne indebærer, at barnets perspektiv altid skal inddrages, og at også børn fra 7-års alderen kan indkaldes til en samtale med dommeren, så deres eventuelle synspunkter kan komme til udtryk.

Ifølge den gældende bestemmelse i retsplejelovens § 450 a, 1. pkt., kan det bestemmes, at parterne ikke må overvære dommerens samtale med barnet, og det er sædvanlig praksis, at de og deres advokater ikke er til stede. Ifølge 2. pkt. skal parterne gøres bekendt med indholdet af samtalen, medmindre dette vil stride mod de hensyn, der har ført til udelukkelsen. Om dommeres notater henvises til betænkningens afsnit 4.6.5.2. Udvalget foreslår, at den gældende praksis, hvorefter parterne og deres advokater ikke er til stede under samtalen med barnet, lovfæstes. Reglen er en udbygning af den generelle regel i retsplejelovens § 183, stk. 3, hvorefter ”retten bestemmer, hvordan og ved hvem afhøring af børn under 15 år skal ske”. Retten kan give tilladelse til fravigelse af reglen, f.eks. i tilfælde hvor samtalen kun forsvarligt kan gennemføres, hvis der er forældre til stede som støtte for barnet.

Som noget nyt foreslås i 2. pkt. en anvisning af og en hjemmel til, at dommeren kan anmode en børnesagkyndig om at deltage i samtaler med børn. Denne fremgangsmåde følges allerede i enkelte retskredse. Med tilkendegivelsen i forældremyndighedslovens § 31 vil dommeren skulle tale med mindre børn end i dag, og behovet for sagkyndig bistand stiger, jo yngre barnet er.

3. pkt., er en omformulering og en stramning af den gældende regel om, hvornår det kan undlades at gøre parterne bekendt med indholdet af samtalen med barnet. Udvalget finder det af retssikkerhedsmæssige og processuelle grunde af hensyn til parterne nødvendigt, at de og deres advokater som altovervejende hovedregel gøres bekendt med det væsentlige indhold af samtalerne med børnene. De er som følge af 1. pkt. ikke til stede under samtalen og må efter almindelige principper kende et så vigtigt bevismiddel i sagen, for at også deres interesser kan blive varetaget. Dermed bliver praksis i statsforvaltningerne og i domstolene mere ensartet. En følge vil være, at barnet i mange tilfælde kan blive skånet for at skulle møde op i landsretten og have en ny samtale med landsdommerne, som kan støtte sig til notatet om samtalen i byretten. For at barnet ikke bringes i en særlig konfliktsituation, kan det overvejes at udfærdige notatet efter de samme retningslinier, som følges af statsforvaltningerne, jf. betænkningens afsnit 4.6.5.2. Notatets udformning vil derfor ikke skulle følge principperne i retsplejelovens § 186 om optegnelse af vidneforklaringer i retsbogen. Det er fundet nødvendigt at give mulighed for at undlade at orientere om, hvad barnet har sagt, eller om dele af samtalen, hvis afgørende hensyn taler herfor. Undtagelsen er formuleret på samme måde som undtagelsesreglen i forvaltningslovens § 15.

Til § 450 d

Som et led i styrkelsen af barnets perspektiv foreslås som § 450 d indført en ny regel om udpegning af en person til at bistå barnet i særlige situationer. Der henvises til betænkningens afsnit 4.6.3.2.

Adgangen til at udpege en person skal kun kunne benyttes i særlige situationer. Der henvises til eksemplerne i betænkningen, herunder i afsnit 4.5.1 om norsk ret og i afsnit 4.6.3.2. Reglen er antagelig særlig aktuell for børn, der har behov for at få forklaret sagsgangen. Anvendelse kan også komme på tale, hvis det må antages, at parterne ikke selv er stand til at bistå eller at forklare barnet sagsgangen.

Bistandspersonen udpeges af retten. Det kan være en advokat, men kan også være en anden professionel med kendskab til sagsgangene ved domstolene.

Bistandspersonens opgave er at bistå barnet og varetage dets interesser under sagen. Vedkommende kan have en samtale med barnet, for at det kan få en orientering og støtte fra en person, som ikke har en egen interesse i udfaldet. Den udpegede kan gennemgå akterne, kan foreslå bevisførelse og kan være til stede under retsmøder, selv om retsmøderne som nævnt i retsplejelovens § 453 holdes for lukkede døre, og uanset at det derfor normalt kræver særlig tilladelse at overvære retsmøderne. Personen kan endvidere være til stede, når der afholdes samtaler med barnet, jf. udkastets §§ 450 a og 450 c. Udpegning af en bistandsperson for barnet indebærer ikke, at barnet opnår partsstilling. Den, der udpeges til at bistå barnet, har ikke nogen opgave under retsmøder og kan således ikke udspørge vidner eller procedere.

Til nr. 8 (§ 451, 1. pkt.)

1. pkt. omhandler udgifter ved bevisførelse efter den nugældende § 450, stk. 2. Det vigtigste er, at udgifterne til børnesagkyndige undersøgelser afholdes af statskassen. Reglen foreslås udvidet til også at omfatte udgiften ved børnesagkyndiges medvirken i sagsforberedelsen og ved samtaler med børn samt ved bistand til børn, jf. udkastet til §§ 450 a - 450 d.

Til nr. 10-13

I retsplejelovens tredje bog om den borgerlige retspleje omhandler tredje afsnit tvangsfuldbyrdelse. I kapitel 45 om "Grundlaget for tvangsfuldbyrdelse" regulerer § 478, stk. 1, nr. 1-3, hvilket grundlag der skal være for at fuldbyrde afgørelser og aftaler om forældremyndighed og samvær. Reglen foreslås udvidet, se nedenfor under nr. 10, til også at omfatte aftaler og afgørelser om barnet bopæl, jf. forældremyndighedslovsudkastets § 17. I kapitel 48 om "Særregler om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav" omhandler § 536 sådan fuldbyrdelse. Denne regel foreslås erstattet af et særskilt kapitel 48 a med en ændret affattelse, jf. nr. 12. Endelig er der i kapitel 55 om "Umiddelbare fagedforretninger" i § 596, stk. 2, en regel om "håndhævelse af forældremyndighed", jf. om ændring af reglen nedenfor under nr. 13. Der henvises til betænkningens afsnit 7.5.

Til nr. 10 (§ 478, nr. 3)

Som følge af, at der i forældremyndighedsloven foreslås indført et nyt kapitel 3 med § 17 om en særskilt adgang til at afsige dom om barnets bopæl og dermed en ny type afgørelser og aftaler, er det nødvendigt at udvide reglerne om grundlaget for tvangsfuldbyrdelse i overensstemmelse hermed. Der henvises til betænkningen afsnit 7.5.1.

§ 478, nr. 1, om domme og kendelser afsagt af domstole har hidtil betydet, at domme om forældremyndighed, jf. forældremyndighedslovsudkastets §§ 11 og 14, og kendelser om midlertidig forældremyndighed efter § 23 kan danne grundlag for tvangsfuldbyrdelse. Efter lovændringen i 2005 vil bestemmelsen fra den 1. januar 2007 også omfatte domme og kendelser efter § 26, jf. § 35, stk. 2, om samvær. Efter udvalgets forslag vil nr. 1 tillige komme til at omfatte domme og kendelser om barnets bopæl efter forældremyndighedslovudkastet §§ 17 og 23. Disse udvidelser af bestemmelsens anvendelsesområde kræver ikke ændring af bestemmelsen. Forslaget vil tillige indebære, at retsforlig om de spørgsmål, der er omfattet af nr. 1, herunder om barnets bopæl og samvær, ligeledes kan fuldbyrdes.

Nr. 3 foreslås omformuleret. Dermed kan aftaler om, at den ene forælder skal have forældremyndigheden alene, fuldbyrdes, hvis de er anmeldt til statsforvaltningen eller retten, jf. § 10 eller § 13, stk. 1, i udkastet. Det samme kan forældremyndighedsaftaler, der er godkendt efter § 13, stk. 2. Statsforvaltningens afgørelser om forældremyndighed efter dødsfald, jf. § 15, og om samvær, jf. § 18, kan ligeledes fuldbyrdes. Forlig om

barnets bopæl eller samvær, indgået under et møde i statsforvaltningen, kan det også. I 2001 blev indført adgang til at tvangsfuldbyrde samværsaftaler, når det udtrykkeligt er bestemt, at aftalen kan tjene som grundlag for fuldbyrdelse. Denne regel foreslås som omtalt i bemærkningerne til forældremyndighedslovsudkastet § 17 udvidet til at omfatte aftaler om barnets bopæl. Endelig bemærkes, at bestemmelsen også vil omfatte afgørelser om samvær og forældremyndighed, der er truffet af statsamtet inden den 1. januar 2007, og aftaler om forældremyndighed og samvær, som er anmeldt til eller godkendt af statsamtet inden dette tidspunkt.

Til nr. 11 (§ 488, stk. 2)

Adgangen til at fuldbyrde bopæls- og samværsaftaler med tvangsfuldbyrdelsesklausul, se herom ovenfor under nr. 10, nødvendiggør en lovteknisk ændring af § 488 om, hvad der skal indleveres til fogedretten, når der anmodes om tvangsfuldbyrdelse.

Til nr. 12 (kapitel 48 a)

§ 536 om fuldbyrdelse af forældremyndighed og samvær foreslås udskilt til et særskilt kapitel 48 a i stedet for som nu at indgå i kapitel 48 om "Særregler om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav". Dermed understreges sagernes særlige karakter, ligesom reglerne bliver lettere tilgængelige. Kapitlet har titlen "Særregler om tvangsfuldbyrdelse af forældremyndighed, barnets bopæl og samvær". På samme måde, som det er tilfældet med titlen til i kapitel 48, fastslås det dermed, at der er tale om særregler, og at de almindelige regler i kapitel 46 om tvangsfuldbyrdelse også finder anvendelse efter det nye kapitel 48 a.

Til § 536

I en ny bestemmelse § 536 foreslås som 1. pkt., indsat en henvisning til § 478, nr. 1-3, om grundlaget for tvangsfuldbyrdelsen og som 2. pkt. en henvisning til § 596, stk. 2, om umiddelbare fagedforretninger om forældremyndighed.

Til § 537

Den nye § 537 svarer i store træk indholdsmæssigt til den gældende § 536. Der er foretaget en række systematiske ændringer.

I stk. 1, gentages den gældende bestemmelse i § 536, stk. 1, 1. og 2. pkt., om de to fuldbyrdelsesmåder, tvangsbøder og umiddelbar magtanvendelse, og de gennemgås i stk. 4 og 5. Som noget nyt bestemmes i 3. pkt., at samvær med nærmeste pårørende efter forældremyndighedslovsudkastet § 19 ikke kan gennemtvinges ved umiddelbar magtanvendelse.

Stk. 2, om sagsbehandlingen i fogedretten svarer med enkelte sproglige ændringer til den gældende stk. 2. Den sædvanlige fremgangsmåde er, at der først indkaldes til et møde i retten. Her er det, som det fremgår, muligt for fogeden at anmode en repræsentant fra kommunen om at være til stede, jf. 1. pkt. Sagen kan udsættes på, at der foretages en børnesagkyndig undersøgelse, jf. 2. pkt. Ifølge 3. pkt. kan fogeden udsætte sagen en kort tid, f.eks. på forligsforhandlinger.

I et nyt stk. 3, foreslås det lovreguleret, at børn, som er i stand til at udtrykke egne meninger, skal have mulighed herfor under fogedsagen. Der henvises herved til forældremyndighedslovudkastets § 31 og bemærkningerne hertil samt om børns rolle under retssager om forældremyndighed eller barnets bopæl til retsplejelovens §§ 450 c, og 451. I disse tilfælde skal der deltage en børnesagkyndig eller en repræsentant fra kommunen.

Stk. 4, omhandler det hyppigst anvendte tvangsmiddel, tvangsbøder, bl.a. fordi hovedparten af sager angår fuldbyrdelse af samværsaftaler. I de fleste tilfælde angår anmodningen et kommende weekend- eller hverdagssamvær, og der fastsættes da som anført i 2. pkt. som regel en enkelt bøde for det kommende samvær, evt. for enkelte kommende samvær. Løbende daglige eller ugentlige tvangsbøder kommer navnlig i anvendelse, hvis fogeden vælger først at gennemtvinge udlevering til en forældremyndighedsindehaver eller en bopælsforælder med tvangsbøder i stedet for at skride direkte til umiddelbar magtanvendelse efter stk. 5. Løbende tvangsbøder kan også komme på tale, hvis barnet ikke udleveres til et længerevarende ferisamvær.

Stk. 5, omhandler umiddelbar magtanvendelse. Bestemmelsen anvendes navnlig i sager om udlevering af barnet til forældremyndighedsindehaveren eller til den, barnet bor hos. I samværsager kommer magtanvendelse normalt først på tale efter flere forgæves forsøg med tvangsbøder. Der foreslås en ændret procedure ud fra barnets perspektiv. Der skal således som udgangspunkt medvirke en børnesagkyndig, ligesom der som udgangspunkt skal tilkaldes en repræsentant fra kommunen for at varetage barnets interesser når der kan være tale om at anvende umiddelbar magt. Efter bestemmelsen kan dette dog undlades, hvis der foreligger ganske særlige omstændigheder. Der kan opstå situationer, hvor det er nødvendigt at søge afgørelsen fuldbyrdet straks for at undgå, at muligheden for fuldbyrdelse af den forspildes. Der kan eksempelvis være tale om situationer, hvor en forælder er gået eller er ved at gå under jorden med barnet, og hvor der er risiko for, at det vil være vanskeligt på et senere tidspunkt at finde barnet igen. Der henvises til betænkningens afsnit 7.5.2.

Reglen om, hvornår fuldbyrdelse ikke kan ske, ("...hvis barnets sjælelige eller legemlige sundhed derved udsættes for alvorlig fare"), der hidtil har været at finde i stk. 1, 3. pkt., er udskilt til et særskilt stk. 6, men ordlyden er uændret.

Til nr. 13 (§ 596, stk. 2)

§ 596, stk. 2, om håndhævelse af forældremyndighed findes i kapitlet om umiddelbare fagedforretninger.

Til § 2

Reglen omhandler lovens ikrafttræden. Der er ikke foreslået særlige overgangsregler. Det indebærer, at sager, der verserer ved retten ved lovens ikrafttræden, færdigbehandles efter de hidtil gældende regler.

Til § 3

Reglen er en konsekvens af, at retsplejeloven ikke gælder for Færøerne og Grønland.